

Практичен вовед во теоретскиот концепт на

СПОРТ ЗА РАЗВОЈ

Implemented by

SPORT FOR
DEVELOPMENT

SPIN
SPORT INNOVATION

Introduction

1. ВОВЕД

Ова поглавје објаснува која е целната група на овој вовед и како може да ја користите презентацијата.

За кого е наменет воведот?

Практичниот вовед е наменет за:

- тренерите по „спорт за развој“
- наставниците, социјалните работници и спортските инструктори

Овој вовед кон „спортот за развој“ е првенствено наменет за спортските тренери, наставниците и социјалните работници кои редовно работат со деца и адолесценти во својата стручна област и имаат можност да го употребуваат спортот како посебна или комплементарна алатка за развој и социјална инклузија.

Како е структурирана презентацијата?

- Презентацијата е поделена на 8 поглавја (види во следниот слајд).
- Секое поглавје содржи основни информации за „спортот за развој“ како и дополнителни, подетални објаснувања.
- Можете да го следите предложениот редослед или да ги употребувате црвените икони на дното на секој слајд за полесен пристап до поглавјата.

- Во некои поглавја се повикуваме на конкретни алатки кои се наведени на крајот на презентацијата. Кенгурот ви овозможува да пристапите до овие материјали во текот на презентацијата.

Како е структурирана презентацијата?

Introduction

1. ВОВЕД

2. ТЕРМИНОЛОГИЈА

3. ЦЕЛИ

4. ЦЕЛНИ ГРУПИ

5. ФУНКЦИИ

6. ТЕОРИИ НА УЧЕЊЕ

7. НАСТАВНИ НАСОКИ

8. ИСТОРИЈАТ

2. ТЕРМИНОЛОГИЈА

Ова поглавје ќе ви ги претстави терминологијата и дефинициите кои се користат во „спортот за развој“. Ќе се запознаете со концептот на „спорт за развој“ (СЗР) и каква е неговата врска со другите слични концепти.

Што е „спорт за развој“?

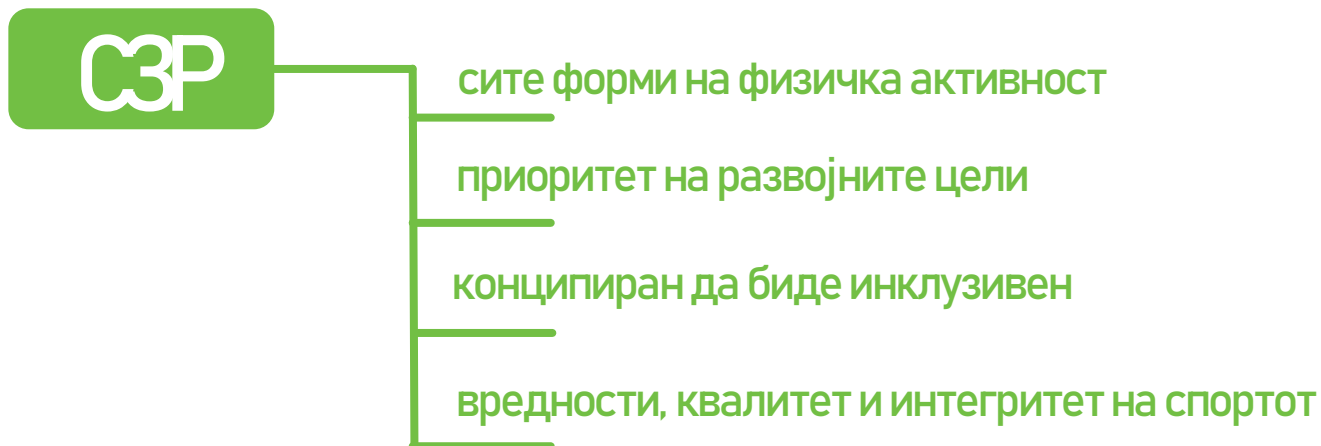
Постојат неколку описи на спортот за развој. Една од најчесто користените дефиниции беше формулирана во 2008 г. од страна на Меѓународната работна група за спорт за развој и мир (МРГСРМ):

„Спортот за развој се однесува на наменска употреба на спортот, физичката активност и играта за постигнување конкретни развојни цели, а особено Целите за одржлив развој.“ (acc. SDPIWG, 2008)

Што е „спорт за развој“?

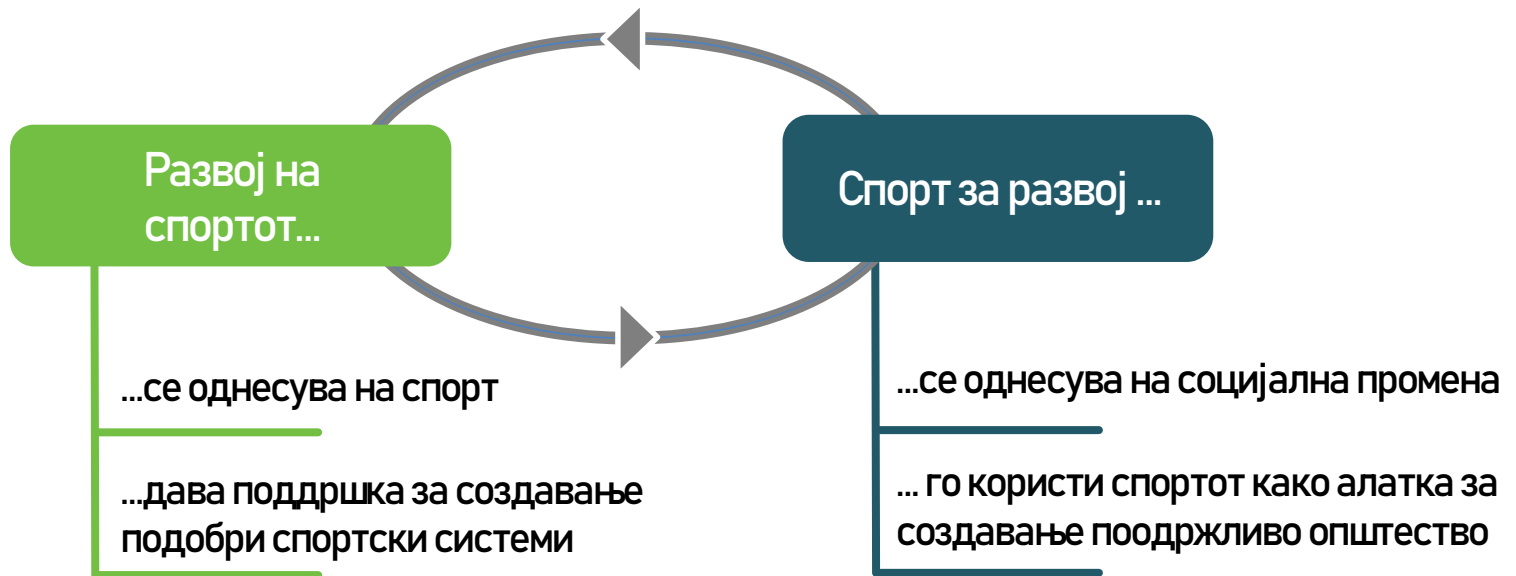
Во обид да се дефинира концептот СЗР, МРГСРМ нагласува дека СЗР може да ги вклучува сите форми на физичка активност и дека треба да биде конципиран инклузивно. Понатаму, експертската група се повикува на приоритетот на развојните цели и на стремежот СЗР да ги отелотворува најдобрите вредности на спортот, притоа поддржувајќи го квалитетот и интегритетот на спортското искуство.

Која е разликата меѓу „развој на спорт“ и „спорт за развој“?

Двата пристапа се добро утврдени и се значајни алатки во меѓународната соработка, но се стремат кон различни цели. Иако постои јасна разлика, двата концепта можат делумно да се преклопуваат:

Која е разликата меѓу „развој на спорт“ и „спорт за развој“?

Развој на спортот тежнее кон остварување на „внатрешните цели“ на спортскиот систем. Тука спаѓа, на пример, подобра спортска инфраструктура; зголемено учество во одреден спорт; зголемен број на екипи, спортисти, тренери или натпревари; поефикасно извидништво за таленти или усмерување на спортисти; подобрени компетенции на тренерите, судиите или службените лица; професионализација на клубовите и федерациите; зголемен број на врвни спортисти кои се квалификуваат за меѓународни натпреварувања како што се Олимписките и Параолимписките игри и сл. Развојот на спортот првенствено е поддржан од најголемите меѓународни спортски организации, како што се Меѓународниот олимписки комитет (МОК) или Меѓународната фудбалска федерација (ФИФА), од страна на параспортски фондации, како што е Фондацијата АГИТОС или преку билатерална соработка помеѓу спортски федерации ширум светот.

Која е разликата меѓу „развој на спорт“ и „спорт за развој“?

Спортот за развој тежнее кон остварување „надворешни цели“, кои можат да бидат релевантни за спортскиот систем, но првенствено се насочени кон целото општество. Ова вклучува широк спектар на социјални цели, како што се подобро здравје и благосостојба; зголемено учество во формалното и неформалното образование; родова еднаквост преку зајакнување на жените и девојчињата; ублажување на конфликтите помеѓу различните социјални групи или подобрена социјална кохезија и социјална инклузија. „Спортот за развој“ првенствено е предводен и поддржан од меѓународни организации како Обединетите нации, од националните влади и нивните агенции за развој, како ГИЗ, и од широк спектар на мали и големи фондации и невладини организации како што се Бола Пра Френте, Асоцијацијата за младински спорт во Матаре, Кик Фер, Право на игра, фондацијата Лауреус спорт за добра основа или streetfootballworld.

Која е разликата меѓу „спорт“, „спорт-плус“ и „плус-спорт“?

Другата разлика која често се прави се однесува на концептите на спорт, спорт плус и плус-спорт. Иако овие три концепти не се целосно одвоени и во пракса се преклопуваат, можат да обезбедат дополнителна перспектива за разбирање на пристапот „спорт за развој“.

Спорт

Акцентот е на спортски и атлетски развој.

Спорт^{Плус}

Спортот е почетната точка, но има стремеж и кон личен и социјален развој како важни цели.

Плус^{Спорт}

Личниот и социјалниот развој се почетна точка, а спортот се користи како алатка.

Која е разликата меѓу „спорт“, „спорт-плус“ и „плус-спорт“?

Спортот во својата традиционална форма има силен акцент на конкуренцијата и спортскиот перформанс. Логиката на традиционалниот спортски систем е да ги идентификува спортските таленти, да се тренира напорно и на крајот да се стане најдобриот спортист во класот, клубот, земјата или дури и во светот. Се разбира, традиционалниот спортски систем се базира и на силна основа на лични и образовни вредности како што се правичност, искреност, спортски дух, тимска работа, меѓусебно почитување и пријателство. Но, поради неговиот клучен концепт на конкуренција и спортски успех, традиционалниот спортски систем е многу селективен и ексклузивен. И заради доминантното тежнеење „да се победи“, потенцијалните социјални и педагошки цели често доаѓаат на второ место, а некои учесници за жал не успеваат да ги исполнат горенаведените вредности.

Која е разликата меѓу „спорт“, „спорт-плус“ и „плус-спорт“?

Спорт^{Плус} исто така се практикува во традиционалните спортски организации. Но овој концепт е поотворен, со зголемени можности и учество во спортот како клучна цел. Давателите на услуги „Спорт-плус“ намерно се обидуваат да ги намалат бариерите за влез во спортот преку обезбедување ресурси, опрема и обука за сите. Исто така, постои стремеж и кон постигнување секундарни придобивки како што се подобрување на здравјето, животните вештини и образованието. Сепак, почетната точка во овој пристап е спортот, кој е дополнет со дополнителни социјални и развојни цели и аспекти. „Плусот“ во пристапот може да биде релативно широк, под претпоставка дека учеството во спортот носи многу различни придобивки за младите воопшто. Но може да биде и пофокусиран и поконкретен. Таков пример се спортските програми кои се насочени кон еднакви можности за учество на девојчињата.

Која е разликата меѓу „спорт“, „спорт-плус“ и „плус-спорт“?

Плус Спорт влегува во полето од другата страна. Давателите на услуги плус-спорт се повеќе фокусирани на неспортските резултати, како што се социјална инклузија, градење мир или одржлив развој. Овие организации го сметаат спортот првенствено како „средство за постигнување цел“ и ставаат акцент на спортот како алатка што може да помогне во создавање социјални промени. Нивната почетна точка е обично јасно дефинирано социјално прашање, како што е напуштање на средните училишта, насилство во банди, бременост кај тинејџери или специфична целна група како етничко малцинство, млади со посебни потреби или ново пристигнати мигранти. Затоа, спортот обично се користи како специфична алатка во рамки на еден поширок пакет мерки, насочена кон решавање на идентификуваниот предизвик или поддршка на избраната целна група.

Како се поврзани односно како се разликуваат постојните термини и концепти?

Терминологијата за „спортот за развој“ може да биде малку конфузна. Затоа, следната слика се обидува да им даде структура на термините и концептите кои се во употреба :

WHO?

Спортски сектор
(клубови, спортски федерации, меѓународни спортски организации)

Социјален и образовен сектор
(МО, НВО, ГО, училишта, заедници..)

WHY?

Спортски успех како единствена или доминантна цел

Спортски успехи и личен развој како еднакви цели

Учество во спорт, социјална инклузија, одржлив личен социјален развој како еднакви цели

Социјална инклузија, одржлив личен социјален развој како единствена или доминантна цел

WHAT?

Спорт

Спорт *Plus*

Plus Спорт

Развој на спорт

Спорт за развој

3. ЦЕЛИ

Во поглавјето 3 ќе се запознаете со Целите за одржлив развој на Обединетите нации (ЦОР) и ќе научите каква е нивната корелација со вашите локални цели за социјален развој и конкретно со вашите активности за СЗР.

Кои се целите на „спортот за развој“?

Во претходното поглавје, беше покажано дека „спортот за развој“ се разликува од „нормалниот спорт“ првенствено преку своите цели.

Седумнаесетте цели за одржлив развој на Обединетите нации станаа главна ориентациона рамка од која повеќето развојни програми и проекти ширум светот ги изведуваат своите конкретни локални цели, кои потоа ги следат со своите мерки за „спорт за развој“.

Кои се целите на „спортот за развој“?

“Процесите и пресвртниците што доведоа до историското усвојување на Агендата за одржлив развој за 2030 година и нејзините 17 цели за одржлив развој (ЦОР) во 2015 година беа проследени со ‘заедницата за спорт за развој и мир’ со силен интерес и посветеност да продолжат да го користат спортот како единствена алатка за поддршка на овој нов глобален план за акција. [...] Стремејќи се да не изостави никого и да се зголеми придонесот на спортот за подобар и мирен свет, спортот ќе продолжи да го унапредува развојот како моќен поттикнувач на ЦОР“. (Канцеларија на Обединетите нации за спорт за развој и мир УНОСДП, 2016 година)

Кои се целите на „спортот за развој“?

Кои се целите на „спортот за развој“?

Во принцип, спортот може да се користи за да се даде придонес во која било од 17-те цели на одржлив развој. Во рамките на нашата програма на тема „Социјална вклученост преку спортот во регионот на Западен Балкан“, нашите спортски зафати се водени од **социјалната кохезија и социјалната инклузија**.

Овие меѓусебно поврзани аспекти особено се рефлектираат во **Целта 10 (Намалена нееднаквост)**, **Целта 4 (Квалитетно образование)** и **Целта 5 (Родова еднаквост)**.

Во рамките на поширокиот субрегионален контекст на мултиетничките постконфликтни општества **Целта 16 (Мир, правда и социјални институции)** игра важна улога и се поврзува со нашиот стремеж за социјална кохезија.

И конечно, **Целта 17 (Партнерство за остварување на целите)** ја разложуваме на локално ниво, каде што СЗР сакаме да го користиме како инструмент за наменски развој преку утврдени локални мрежи, составени од организации од спортскиот, социјалниот, образовниот и јавните сектори.

Кои се целите на „спортот за развој“?

10 REDUCED
INEQUALITIES

Намалување на нееднаквоста
во државите и меѓу нив

Како општа цел, активностите на ГИЗ за СЗР во Западен Балкан имаат за цел да дадат општ придонес кон социјалната кохезија, со посебен акцент на социјалното вклучување на ранливите социјални групи.

Меѓу другите аспекти, ова бара решавање на социјалната нееднаквост во општеството и борба со неа. Преку спортот ова може да се постигне со подигнување на свеста за постојните нееднаквости и воспоставување на спортски политики и програми насочени кон нивно намалување.

За да се подобри нивото на социјална кохезија, во рамките на мултиетничките општества на Западен Балкан, важно е различноста да се препознае и прифати како социјална реалност како и да се потенцираат можностите што таа ги нуди.

Спортот е можност за лични и позитивни средби помеѓу различни групи на население и може да послужи како платформа за промовирање на различноста и засилување на пораката за еднаквост и почитување на различноста.

Бидејќи придонесува за зајакнување на поединците, спортот може ефикасно да се користи за вклучување на сите, без оглед на возраста, полот, расата, етничката припадност и сл. Од друга страна, ова значи дека ранливите групи на население особено се зајакнуваат односно имунизираат од ризиците на социјална исклученост.

Кои се целите на „спортот за развој“?

4 QUALITY
EDUCATION

Обезбедување инклузивно и
правично квалитетно образование
и промовирање можности за
доживотно учење за сите

Сите расположливи докази покажуваат дека, на долг рок, пристапот до образовниот систем и стекнувањето квалификувано образование и обука се најдобриот механизам за заштита од ризикот од социјално исклучување.

Промовирањето на образованието и обуката заснована врз спортот е еден од приоритетите на нашата програма за СЗР во регионот на Западен Балкан.

Во таа насока, нашата цел е да го користиме спортот како индиректно и директно средство за образование: Како индиректно средство, спортот и физичкото образование можат да ги мотивираат децата и младите да присуствуваат и да се вклучат во формалното и неформалното образование, како и да ги подобрат академските перформанси и резултатите од учењето.

Како директно средство, самиот спорт, може да вроди преносни животни вештини и клучни вредности како што се толеранција односно инклузија и може да доведе до можности за учење надвор од училиштето.

Кои се целите на „спортот за развој“?

5 GENDER
EQUALITY

Постигнување родова
еднаквост и зајакнување на
сите жени и девојки

Во групите со ризик од социјално исклучување, девојчињата и жените честопати се особено ранливи. Ова исто така важи и за традиционалните рурални заедници на Западен Балкан, каде на девојките и жените им се ускратуваат еднаквите права и можности врз основа на конзервативни или верски вредности.

Во вакво социјално опкружување, спортот може да придонесе за елиминирање на дискриминацијата врз девојките и жените преку зајакнување на поединците и нивно опремување со знаења и вештини потребни за напредок во општеството.

Спортот исто така може да се залага за родова еднаквост, да се осврне на ограничување на родовите норми и да обезбеди инклузивни и безбедни простори. Во нашите активности за СЗР во регионот на Западен Балкан, родовата еднаквост ја сметаме за општа цел.

Тоа значи дека иако нашите активности засновани на спортот може да се фокусираат на други аспекти на социјалното вклучување, тие треба да придонесат и за подигнување на свеста за родовата еднаквост, да ги предизвикаат родовите стереотипи или да ги сензибилизираат момчињата и мажите за родови прашања.

Кои се целите на „спортот за развој“?

16 PEACE, JUSTICE
AND STRONG
INSTITUTIONS

Промовирање мировни и
инклузивни општества за
одржлив развој

Како дел од нашите активности за СЗР во Западен Балкан, личната комуникација во спортот преку етничките, религиозните и регионалните граници особено ќе ги имунизира младите против глобалните пораки за национализам и ксенофобија.

Во рамките на поширокиот субрегионален контекст на мултиетничките општества на Западен Балкан, мирниот соживот на постконфликтните општества и социјалната кохезија се клучни за сите форми на социјален и економски развој.

Доколку се применува на чувствителен и одговорен начин, спортот може да обезбеди моќна комуникациска платформа за ширење пораки за солидарност и помирување и за поттикнување на култура на мир и дијалог. Доколку не се злоупотреби за поттикнување на национални стереотипи и национализам, спортот нуди моќно поле за промовирање вредности како што се почит, фер игра и тимска работа.

Кои се целите на „спортот за развој“?

17 PARTNERSHIPS
FOR THE GOALS

Зајакнување на [...]
партнерството за одржлив
развој

На второ ниво, се стремиме да ги поврземе локалните мрежи и организации интернационално за да придонесеме кон помирување преку редовна регионална комуникација и активности.

Иако Целта 17: Партнерство за цели генерално повикува на силно и витално глобално партнерство за одржлив развој, се стремиме да ја расчлениме оваа потрага за ефективна меѓусекторска соработка на локално ниво.

Во регионот на Западен Балкан СЗР сакаме да го користиме како инструмент за наменски активности за развој на силни локални мрежи, составени од организации од спортскиот, социјалниот, образовниот и јавниот сектор.

Кои се целите на „спортот за развој“?

Целите на еден конкретен проект или активност од „спортот за развој“ мора да бидат договорени на локално ниво. Меѓутоа, секогаш треба да се имаат предвид регионалните и глобалните цели на „спортот за развој“ за да се задржи општата насока.

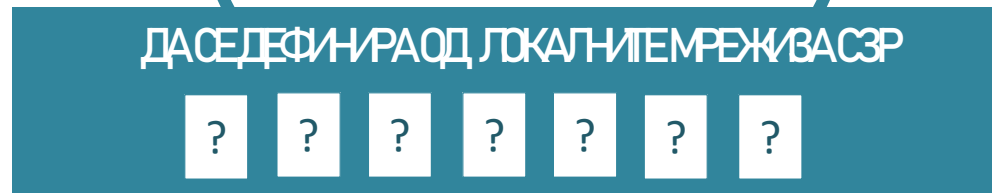
Глобален
фокус на
СЗР

Регионален
фокус на
СЗР

Локален
фокус на
СЗР

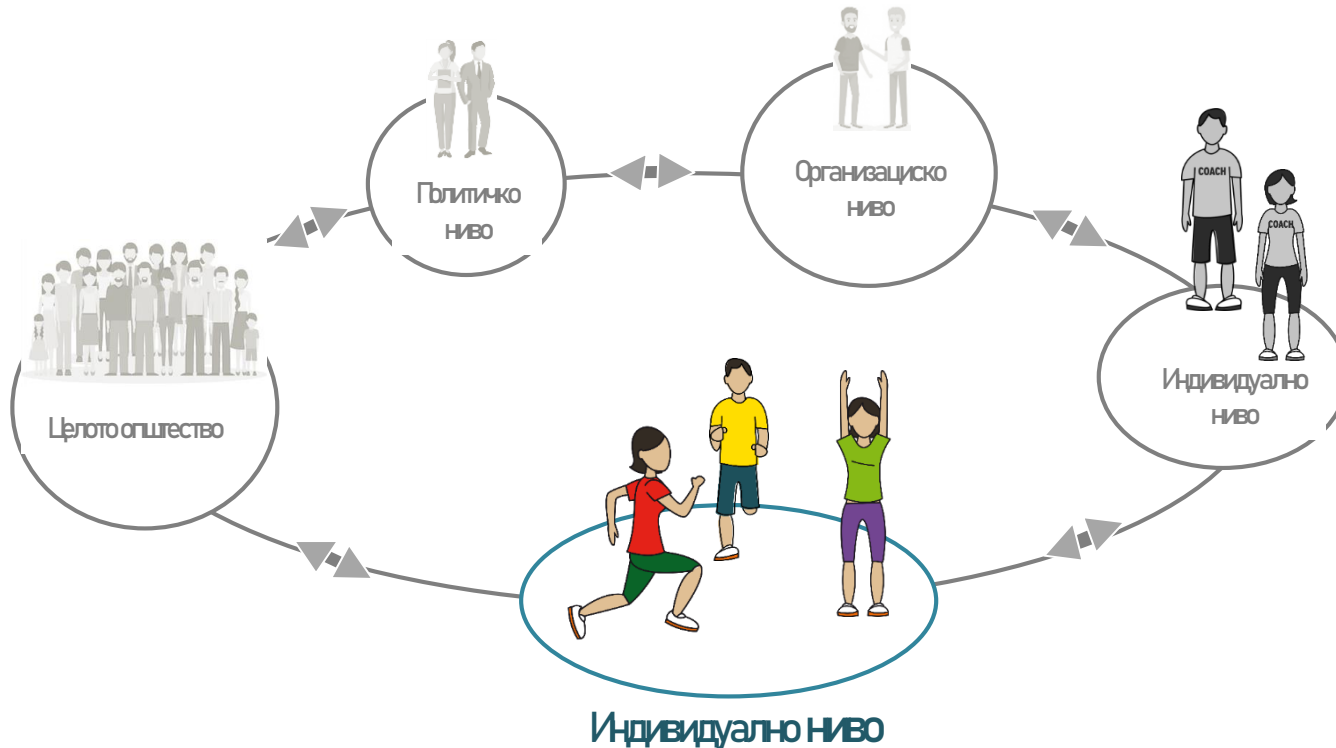
4. ЦЕЛНИ ГРУПИ

Поглавјето 4 ќе ви помогне да ги дефинирате целните групи за вашите практични активности поврзани со СЗР.

Кои се целните групи во „спортот за развој“?

„Спортот за развој“ се заснова на пристап од повеќе нивоа кој вклучува широк спектар на политики и мерки за **градење на капацитети** на социјално, политичко, организациско и индивидуално ниво. Во оваа презентација, се концентрираме исклучиво на крајните корисници (деца и млади) прикажани на предната страна.

Кои се целните групи во „спортот за развој“?

Во регионот на Западен Балкан, нашата примарна целна група се децата и младите во целина.

Меѓутоа, посебен акцент е ставен на младите луѓе кои се изложени на поголем ризик од социјално исклучување, на пр. поради разлика во образованието и вештините, разни фактори, несигурност во животниот стандард, политичка и социјална изолација, чувства на отуѓеност и нездрав начин на живот.

Тука посебно се вклучени децата и младите од етничките малцинства, младите луѓе во сиромашните рурални области, како и младите девојки и жени.

Деца и млади

Примарна целна група

Кои се целните групи во „спортот за развој“?

„Спортот за развој“ се фокусира на децата и младите како примарна целна група поради различни причини :

- Во многу земји во развој младите луѓе се најголемата популациона група.
- Тие се и популационата група за која одржливиот социјален развој е најважен. Затоа, улогата на младите луѓе треба да биде зајакната за да им се помогне да ја изградат својата иднина.
- Дополнително, СЗР функционира особено добро кај децата и младите бидејќи тие често покажуваат голем интерес за спортот, играта и физичката активност.
- И конечно, СЗР цели кон развој на вредности и компетенции врз кои може да се влијае особено на млада возраст.

5. ФУНКЦИИ

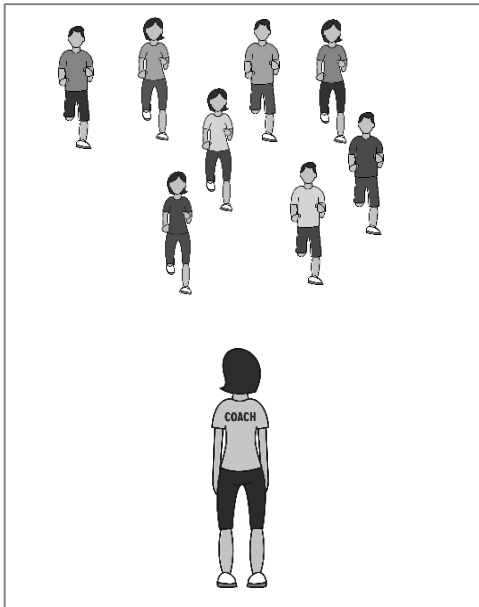
Во Поглавјето 5 објаснуваме како спортот може да се користи како алатка за развој и социјална инклузија. Пред сè, ја опишуваме најважната патека која води од една индивидуална активност во рамките на СЗР до долгорочна визија на целите за одржлив развој.

Како спортот може да се користи како алатка за развој и социјална инклузија?

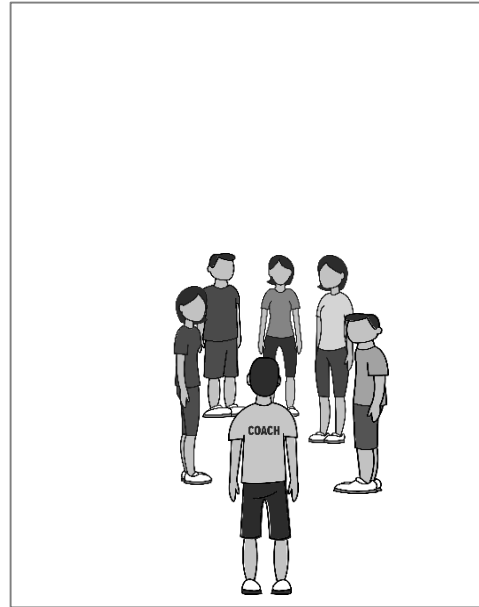
Повеќето програми на СЗР следат сличен процес, во кој спортот презема три главни функции :

КОМУНИКАЦИЈА

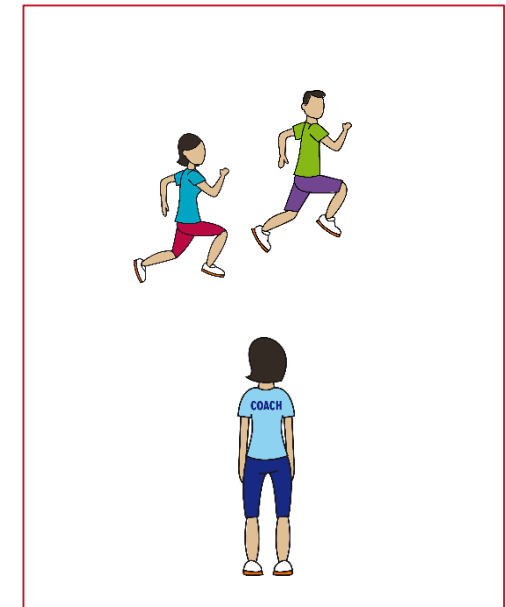
Да бидат забележани и да остварат контакт со целната група

ПОВРЗУВАЊЕ

Воспоставување и одржување силна врска со целната група

ЗАЈАКНУВАЊЕ

Развивање на индивидуални компетенции преку интервенции базирани на спорт

Како спортот може да се користи како алатка за развој и социјална инклузија?

Иако првите два аспекта играат важна улога во популарноста на СЗР, акцентот на оваа презентација ќе биде на третиот аспект, што се однесува на реалниот спортско-педагошки потенцијал на СЗР.

КОМУНИКАЦИЈА

Во почетната фаза се користи привлечноста на спортот за да се привлече вниманието на младите луѓе и за да се стапи во директен контакт со целната група.

Голем број добро осмислени интервенции надвор од спортот пропаѓаат веќе на првата препрека.Т

Да бидат забележани и да остварат контакт со целната група

ПОВРЗУВАЊЕ

Како втора функција, воведувањето редовни спортски активности создава можности за градење и одржување долгорочни врски со целната група, што е важен предуслов за успех речиси на секоја образовна интервенција.

Воспоставување и одржување силни врски со целната група

ЗАЈАКНУВАЊЕ

Иако не е потребен посебен облик на спорт за да се стапи во контакт со младите или за нивно интегрирање во група, развојот на индивидуалните компетенции преку спорт мора да се заснова на конкретен и наменски пристап.

Развивање индивидуални компетенции преку интервенции засновани на спорт

Како спортот може да се користи како алатка за развој и социјална инклузија?

Нашиот пристап кон „спортот за развој“ се заснова на компетенции кои можат да му помогнат на тренерот или наставникот да ги поврзе игрите и активностите на теренот со нашата долгорочна визија за одржливи општества.

Како спортот може да се користи како алатка за развој и социјална инклузија?

Тренерите и наставниците можат да ги испланираат своите активности за „спорт за развој“ следејќи ја предложената систематизација наназад од Д до А:

Тие мора да се запрашаат кои компетенции ќе им бидат потребни на учесниците за да придонесат кон одржливо и инклузивно општество, какво знаење, вредности или вештини ги сочинуваат потребните компетенции и како овие квалитети можат да се активираат и совладуваат преку активности базирани на спорт.

Процесот на личен развој на учесникот го следи истиот систематски редослед од А до Д.

Учествувањето во „спортот за развој“ создава можности за учење. Ова помага да се стекнуваат нови знаења, вештини или однесувања. Со постепен развој на индивидуалните компетенции, со тек на време, учесниците се оспособуваат да влијаат врз себе и врз другите.

6. ТЕОРИИ НА УЧЕЊЕ

Поглавјето 6 дава краток увид во различните теории на учење кои ги инспирираа постојните пристапи за наставата по СЗР.

Како може да „учиме“ во „спортот за развој“?

- „Спортот за развој“ не се заснова на единствена теорија на учење и не претставува униформа методологија. Наместо тоа, постојат многу различни пристапи и процедури кои досега беа само делумно опишани во теоретска и методолошка смисла.
- Некои организации работат со автономни концепти. Play International, на пример, го разви концептот на „плејдагогија“, додека STREETFOOTBALLWORLD главно го користи „Football3“ како свој метод.
- Сепак, во целина, во рамките на секторот „спорт за развој“, преовладува поотворен теоретски и методолошки пристап. Ова значи дека се комбинираат различни теоретски размислувања и докажани практики за да се создадат специфични програмски или проектни методологии.
- Иако индивидуалните пристапи се разликуваат, можат да се идентификуваат некои теории на учење, кои се рефлектираат во наставните концепти на „спортот за развој“.

Како може да „учиме“ во „спортот за развој“?

Следната слика дава (нецелосен) преглед на некои порелевантни теории на учење, кои се рефлектираат во „спортот за развој“.

Како може да „учиме“ во „спортот за развој“?

Социјално учење се јавува во социјални ситуации и е учење преку набљудување, имитација и моделирање. Теоретичарот на социјалното учење, Алберт Бандура [Albert Bandura], вели дека луѓето можат да учат (само) преку набљудување. Врз основа на оваа теорија на учење, моралното размислување и моралното однесување, на пример, се под влијание на набљудувањето и моделирањето, вклучувајќи и морални аспекти за правилното и погрешното.

→ СЗР Во оваа перспектива се огледа нагласувањето на улогата на наставникот и тренерот. Затоа активностите за обучување на обучувачи играат клучна улога во речиси сите програми за СЗР и тренерите мора да им ги покажат на учесниците на терен и надвор од теренот истите вредности и однесување кои сакаат да ги развијат кај младите.

Како може да „учиме“ во „спортот за развој“?

Искусвено учење Теоријата за „искусвено учење“ беше развиена од Дејвид Колб [David Kolb] во раните '80-ти години. Според Колб, „учењето е процес со кој знаењето се создава преку трансформација на искуството“. Кажано со многу едноставни термини, теоријата сугерира дека длабоко и трајно учење се случува кога ќе се вклучиме во емотивно и моќно искуство (истражуваме) пред да се повлечеме и да размислиме за тоа искуство (опишуваме), потоа го толкуваме и се обидуваме да му дадеме смисла (разбираме и објаснуваме) и конечно ги испробуваме (применуваме и пренесуваме) нашите нови вештини и способности во други ситуации.

СЗР

Оваа идеја, на пример, се огледа во структурата на обуката насочена кон целта. Таму, спортот и игрите се користат во првите фази карактеристични за единица обука за СЗР за да им се овозможат на учесниците емоционално значајни искуства и на крајот да се постави насочен импулс. Последната фаза на една карактеристична единица обука за СЗР е секогаш резервирана за освртот. Учесниците треба да размислат за искуствата што ги стекнале и да го пренесат своето учење на други области од животот.

Како може да „учиме“ во „спортот за развој“?

Учење на база на компетенции се фокусира на јасно дефинирани когнитивни способности и вештини кои и вештини потребни за успешно завршување на одредена задача во одредена област од животот. Се започнува со поучување на поедноставните вештини потребни за извршување на потешките задачи. Процесот на учење не следи класична наставна програма. Наместо тоа, се заснова на реалниот напредок во учењето на индивидуално дете или адолесцент. Само кога се совладува потребната вештина, следната вештина може да се вежба и научи. И обратно, процесот на учење може да биде и побрз, ако учесниците веќе ги совладале вештините потребни за одредена задача.

→ СЗР Од страна на наставниците и тренерите, овој пристап бара јасна идеја за тоа кои компетенции треба да ги имаат децата или младите за да ја совладаат нивната специфична животна ситуација за која СЗР сака да ги подготви. Затоа, ние развиваме рамки на компетенции за деца и млади, за да ги специфицираме потребните компетенции (на пример, социјални, лични или методолошки компетенции) во однос на различните практични предизвици (на пример, здравје или вработливост) и Целите за одржлив развој.

Како може да „учиме“ во „спортот за развој“?

Развојно прилагодено учење предлага наставна практика која соодветсвува на развојната фаза на децата и младите. Идејата зад ова размислување е дека целите на учењето и активностите мора да бидат соодветни на возраста и нивото на развој на учениците и да одговараат на социјалниот и културниот контекст во кој живеат. Двата пристапа (учење засновано на компетенции и соодветно учење според возраста) се рефлектираат во моделот за развој на спортисти на Ишван Балји [Istvan Balyi] и Ричард Веј [Richard Way] , којшто се здоби со широко меѓународно признание во спортот.

→ **СЗР** ГИЗ го прилагоди овој модел на поширокиот контекст и специфичните барања на СЗР. Пристапот „Развој на играчот“ опишува четири развојни фази согласно социјалните, психолошките и моторичките способности на ученикот. Врз основа на компетенциите и ресурсите што може да се очекуваат во одредена возрасна група, моделот потоа ги опишува соодветните вештини и способности што треба да се научат преку СЗР и предлага дидактички принципи и методи за обука прилагодени на возраста за постигнување на овие цели.

Jump to the "Development of a Player" Poster

Како може да „учиме“ во „спортот за развој“?

Учење преку игра Постојат многу истражувања за игрите и учењето преку игри кои укажуваат на придобивките од користењето спорт и игри за подобрување и зајакнување на другите форми на учење.

Претпоставките се дека учењето преку спорт и игри може да ја одржува мотивацијата и ангажираноста на учениците, да го зголеми нивното внимание, да ја поддржи креативноста, различните стилови на учење и вештините за стратешко размислување.

Овој пристап се рефлектира на пример во таканаречените „мали игри“, кои се средство за постигнување многу различни цели на учењето. Во тој контекст, едноставните игри како брканица, симулации на сценарија или игрите со топка, често се користат за да се повлечат аналогии и параболи со реалниот свет.

Како може да „учиме“ во „спортот за развој“?

Учење на животни вештини и свесни компетенции Според УНИЦЕФ, „животните вештини“ се дефинирани како психо-социјални способности за адаптивно и позитивно однесување што им овозможува на поединците ефикасно да се справат со барањата и предизвиците во секојдневниот живот. Тие се лабаво групирани во три широки категории на вештини: когнитивни вештини за анализа и користење информации, лични вештини за развој на лични способности и самоконтрола и меѓучовечки вештини за ефикасна комуникација и интеракција со другите.

→ **СЗР** Клучна претпоставка на СЗР е дека може да ѝ помогне на една млада личност да ги развие овие вештини, иако секторот сè уште нема јасна теорија „како“ точно тоа може да се направи. Теоријата на свесни компетенции предлага решение на ова прашање. Теоријата предлага едноставен фазен модел кој го дели процесот на учење на пет чекори. Неговото потекло не е целосно јасно и пристапот не може да му се припише на еден автор, но сегашната терминологија најверојатно првпат ја вовел Мартин Бродвел [Martin Broadwell] во 1969 година.

Како може да „учиме“ во „спортот за развој“?

Учење на животни вештини и свесни компетенции

„Моделот на свесни компетенции“ обезбедува корисен пат кој опишува како учиме нови вештини. Предложените фази на учење се опишани како (1) несвесна некомпетентност, (2) свесна некомпетентност (3) свесна компетентност, (4) несвесна компетентност и понекогаш (5) рефлексивна компетентност.

→ СЗР

Активностите базирани на спорт може да се користат за насочување на ученикот од една до друга фаза. На младиот играч тренерот може да му укаже, на пример, дека не соработува добро со остатокот од екипата (играчот станува свесен за нешто што треба да го научи). Потоа, тренерот може да се фокусира на мали игри за кои е потребна соработка и тимска игра, за да се совлада таа вештина (играчот учи да соработува, иако за користење на вештината сепак треба да се направи свесен напор). Колку подолго играчот учествува во активностите, толку поочигледно станува ова однесување на теренот и надвор од него (да се биде тимски играч станува несвесна компетенција на ученикот).

Jump to the “Conscious Competence Table”

7 – НАСТАВНИ НАСОКИ

Поглавјето 7 ќе ги спои сите делови и ќе ви даде неколку практични упатства за обука за „спорт за развој“. Во ова поглавје најважни се објаснувањата на трите чекори на методологијата „спорт за развој“.

Како „држиме настава“ во „спортот за развој“?

Согласно горенаведените теории на учење можат да се извлечат некои упатства за наставниците и тренерите по „спорт за развој“. Ова вклучува „специфична методологија“ која треба да се примени со одреден „став“ под одредени „услови“.

Како „држиме настава“ во „спортот за развој“?

Методологија од 3 чекори

Предложената методологија се заснова на три генерички чекори (види подолу). На нашите обуки за СЗР го изучуваме начинот на исполнување и спроведување на овие чекори.

1 (Намерно) создавање на импулс за учење

Импулсот за учење може да има различни форми. Може да биде емоција, проблем, социјална интеракција, одредено однесување, информација итн.

Може да се случи *ад хок*, од ситуациона интеракција, или намерно да се испланира и активира од страна на тренерот по СЗР.

2 (Насочен) осврт на искусственото учење

Импулсот за учење мора да биде проследен со процес на рефлексивност. Овој процес обично треба да се поведе и води од страна на тренерот по СЗР.

Може да се одвива веднаш по завршувањето на активноста или да се однесува на искусствено учење во текот на подолг временски период.

3 Пренос на искуствата од спортот во другите сфери од животот

Не можеме едноставно да претпоставиме дека вештините, вредностите, однесувањето итн. развиени во спортот автоматски ќе бидат пренесени во други области од животот.

Овој процес мора систематски да се поддржува, почнувајќи со работа на соодветните компетенции и со создавање на импулси за учење што овозможуваат аналогии. Процесот на рефлексивност мора когнитивно да го подготви преносот. И, конечно, тренерот по СЗР треба да следи дали учениците дејствуваат надвор од теренот онака како што научиле на теренот.

Jump to the “Reflection Guidelines”

Како „држиме настава“ во „спортот за развој“?

Отвореност и пристапност

„Спортот за развој“ би требало да биде отворен и инклузивен. Тренерите по СЗР мора редовно да се прашуваат дали нивните понуди се навистина отворени и достапни за сите млади во нивната целна група. Дали понудата е отворена и инклузивна, се одлучува на две нивоа, и тоа на организациско и педагошко:

A Организациски и практични аспекти

За да се обезбеди инклузивност на програмата за СЗР, мора да се создадат соодветни рамковни услови надвор од теренот. На пример...

- девојките да ги тренира женски тренер
- учесниците безбедно да патуваат до местото на настанот и назад
- да нема потреба од скапа опрема
- младите со попреченост да имаат пристап до местото
- итн.

B Педагошки аспекти љд

Педагошките аспекти се однесуваат на начинот на кој се изведуваат активностите на теренот. За тоа, пред сè е потребен отворен став. Идејата е активностите да се прилагодат на потребите и ресурсите на учесниците наместо учесниците да се обидуваат да се вклопат во претходно дефиниран концепт. Спектарот на инклузија е особено корисна алатка за инклузивен дизајн на активностите за СЗР.

Jump to the “Inclusion Spectrum”

Како „држиме настава“ во „спортот за развој“?

Соодветна средина за учење

Тоа значи создавање средина во спортот и со помош на спортот во која младите можат да учат, да вежбаат и да се тестираат без страв (штедење на простор, кодекс на однесување, позитивна и забавна атмосфера).

Како „држиме настава“ во „спортот за развој“?

Јасна цел и насока

Ова не мора да значи дека секоја единица или активност мора да бидат директно поврзани со целите за одржлив развој. Меѓутоа, долгорочно гледано, програмата СЗР треба да даде разбирлив придонес за постигнување на целите за одржлив развој.

Ориентацијата кон одредена рамка на компетенции може да му помогне на тренерот по СЗР да ги дефинира компетенциите што тие ќе ги развиваат кај своите учесници и на тој начин да го надминат јазот од спортскиот терен до општиот развој.

Како „држиме настава“ во „спортот за развој“?

Насочен кон учениците

Во „спортот за развој“ се работи на градење на капацитетите кај младите луѓе. Бидејќи градењето капацитети може да се опише како траен, активен и индивидуален процес, тој бара пристап насочен кон ученикот.

Во врска со ова, тренерот по СЗР треба, на пример, да ги земе предвид следниве упатства:

- Запознајте ги учесниците и започнете да работите со нив на нивното развојно ниво (кои се нивните потреби, ресурси, капацитети и сл.?).
- Изгответе ги активностите согласно возраста.
- Прилагодете го вашиот проект на учесниците, а не обратно.
- Учесниците нека помагаат во обликувањето на активностите и доделете им соодветни должности.

Како „држиме настава“ во „спортот за развој“?

Одговорно лидерство

Во „спортот за развој“ улогата на тренерот е клучна. Бидејќи веруваме во идејата за социјално учење, очекуваме младите внимателно да го набљудуваат однесувањето на возрастните модели за учење.

Затоа, тренерот по СЗР треба да внимава на следниве нешта:

- Да биде свесен за одговорноста да служи како пример.
- Да предводи со свој пример и да го следи пристапот „спроведувај го она што го проповедаш“.
- Да утврди јасен систем на вредности во групите и согласно на тоа да го спроведува овој систем на вредности.
- Да ги знае своите професионални ограничувања и да побара помош кога сопствените вештини и ресурси не се доволни.

8 – ИСТОРИЈАТ

„Спортот за развој“ е повеќе од педагошки концепт или методологија. Тоа е и визија и меѓународно движење. Поглавјето 8 дава краток опис на поширокиот социјален и меѓународен, политички контекст од кој се развил „спортот за развој“.

Кој е глобалниот контекст на „спортот за развој“

во кој е вградена оваа програма?

„Спортот за развој“ првпат стана светски познат во 2001 година, кога Обединетите нации (ОН) назначија специјален советник на генералниот секретар за спорт за развој и мир за подобрување на соработката помеѓу организациите на ООН и спортскиот сектор. Две години подоцна, Генералното собрание на ООН ја усвои Резолуцијата 58/5, „Спортот како средство за унапредување на образованието, здравјето, развојот и мирот“. Оваа резолуција го потврди придонесот што спортот може да го даде за постигнување на милениумските развојни цели. Во 2005 година, која беше прогласена за меѓународна година на спортот и физичкото образование, беше формирана и Меѓународната работна група за спорт за развој и мир.

Во 2007 година, Европската комисија ја изработи Белата книга за спортот, која повика на поголема промоција на спортот во рамките на меѓународниот развој.

Со цел да се подигне јавната свест за важноста на спортот, во август 2013 година, ОН го прогласија 6-ти април за „Меѓународен ден на спортот за развој и мир“. Во 2015 година, спортот беше усвоен во Агендата 2030 со 17 цели на одржлив развој како важен поттикнувач на одржливиот развој.

Кој е глобалниот контекст на „спортот за развој“

во кој е вградена оваа програма?

Во Германија, одговорноста за оваа област ја презеде Сојузното министерство за економска соработка и развој (СМЕСР) и истото се обидува да даде значителен придонес кон целите на одржливиот развој преку развивање пристапи засновани на спорт во меѓународната соработка за развој. Од 2013 година наваму, СМЕСР го задолжи ГИЗ да го спроведува СЗР постратешки.

Низ годините, голем број стратегии, пристапи и методи беа тестирани во различни земји ширум светот и понатаму беа развиени заедно со локални, национални и меѓународни партнери од политиката, граѓанското општество, економијата и академијата.

Во овој контекст, Германската соработка иницираше проект „Спорт за развој“ во регионот на Западен Балкан во 2017 година. Целта е да се користат спортот и физичката активност како алатка за социјално вклучување на маргинализираните и ранливи групи.

Локалните мрежи во Албанија, Босна и Херцеговина, Косово, Северна Македонија и Србија започнаа да ги спроведуваат активностите за СЗР во нивните заедници и повеќе од 100 локални експерти од спортот, образованието и социјалниот сектор се запознаа со концептот „спорт за развој“ и „спорт за социјална вклученост“ во текот на почетната фаза на програмата.

РАЗВОЈ НА ИГРАЧОТ

1 DEVELOPMENT PHASES

SOCIAL AND MENTAL

9 Playful phase
Up to age

- Easy to motivate (self-motivated)
- Very imaginative
- Very curious
- Recognize and show awareness of violence in their social environment

9-10 First golden age of learning
Up to age

- Spontaneous and sincere
- Highly competitive
- Learning from role models examples (imitation)
- Basic confidence, focused on tactics

11-12 Development of self-confidence/self-esteem
Up to age

- Victim vs aggressor
- Sensitive to difference between boys and girls
- Curiosity and desire to learn
- Development of capacity for reflection
- Tolerance of frustration

13-14 Puberty:
insecurity
Up to age

- Mental and psychosocial insecurity
- Search for recognition
- Recognize and show awareness of violence in their social environment
- Breaking norms and rules; risk of committing criminal and violent offences
- More pronounced bodily activity and aggression
- Personal appearance: they enjoy the attention of others
- Isolation and conflictive behavior
- Reduced attention span
- Self-knowledge

15-16 Consolidation phase
Up to age

- Better communication skills
- Ability to lead
- Entering working life
- Professional competition and ambitions to achieve their goals
- Deviant behavior; risk of becoming involved in criminal structures, sexual crimes and vandalism
- Search for independence

16+

- Greater capacity for reflection
- Established alliance with link to higher education
- Confrontational behavior

2 TEACHING OBJECTIVES

PHYSICAL AND SPORTING

- High levels of expectations, enjoyment and motivation
- Physical capacity and endurance low
- Limited visual field
- Clarity of goal
- Focused on one role in game with no tactical ideas
- Equality between boys and girls when playing

PSYCHOLOGICAL PHASE: crisis of egocentrism

Whole visual field

- Play with others/higher tactical level
- Disregard of different skills
- Equality between boys and girls when playing
- Significant differences in size and weight
- Increasing physical capacity: greater development in terms of speed, force, endurance and coordination
- Recognition of physical capacity

PSYCHOLOGICAL PHASE: Self-adulation phase

- Greater communication and listening skills
- Crushes
- Strong sense of rivalry
- Puberty: strong friendship bonds; search for identity
- Can easily influenced by others / focused on opinion of group
- Interest to know about sex and drugs and alcohol

PSYCHOLOGICAL PHASE: transition away from egocentrism

- Greater capacity for reflection
- Established alliance with link to higher education
- Confrontational behavior

PHYSICAL CONDITION

- Greater physical capacity and stamina
- Greater tactical and strategic ability
- High level of technical knowledge
- Flexibility in movement and in the game
- Playing to meet specific objectives and the professional competition
- Physical differentiation between the sexes and within the game

3 METHODOLOGY

TRAINING PRINCIPLES → METHOD → TYPES

PRINCIPLES

- **AA** LOW INTENSITY AS PART OF SYSTEMATIC TRAINING
- **AAA** MODERATE INTENSITY AS PART OF SYSTEMATIC TRAINING
- **AAAA** HIGH INTENSITY AS PART OF SYSTEMATIC TRAINING

DURATION/FREQUENCY OF TRAINING

- **60 mins** 1-2 sessions per week
- **70 mins** 2-3 sessions per week
- **80 mins** 3-4 sessions per week
- **90 mins** 4-5 sessions per week

PHYSICAL CONDITION

- ENDURANCE
- FORCE
- SPEED
- MOVEMENT
- COORDINATION

SOCIAL SKILLS

- Reactivity
- Identity
- Ability to communicate
- Equality between boys and girls
- Enjoyment or being in playing in a group
- Awareness of rules / regulars, tactics

SPORTING SKILLS

- Technical refinement
- Playing with the pressure
- Awareness from opponents (physical)
- Use in competitive situations
- Technical skills
- Tactical refinement
- Playing with the pressure
- Awareness from opponents (physical)
- Use in competitive situations
- Technical skills
- Tactical refinement
- Playing with the pressure
- Awareness from opponents (physical)
- Use in competitive situations

PSYCHOLOGICAL PHASES

- **CRISIS OF EGOCENTRISM**
- **SELF-ADULATION PHASE**
- **TRANSITION AWAY FROM EGOCENTRISM**

PRINCIPLES:

- Coach as source of encouragement and role model
- Small first - small group, narrow goal area
- Boys and girls play together
- Simple objectives and exercises
- Observe and respect children's reactions

METHOD:

- Exercises with a lot of movement/ touch and equipment
- Exercises in small groups and to pairs
- Describe and introduce
- Exercises with help of drawing stories
- Coaches take active part to exercise
- Coaches monitor individual development and emotions designed by children

TYPES OF GAME:

- 4 x 4 groups and small pitch
- Tournaments with a winner at the end of the session/ not based on league system

PRINCIPLES:

- Coach as teacher and role model; respect for rules, responsibility, identify and team spirit, solidarity within group
- Progressive exercises: from easy to complex
- Change tasks and roles (before, assistant, coach) to foster development of empathy

METHOD:

- Incent (individual) concentration exercises and group exercises focused on play and enjoyment; include tournaments and rivalry
- Coach encourages children to support students
- Change tasks and roles (before, assistant, coach) to foster development of empathy
- Working together in group to establish rules and roles of tournament; inclusion
- Assign leader to children (e.g. identify places of risk on their way home, observe social situations)

TYPES OF GAME:

- Football 7 phases
- Boys and girls play together

PRINCIPLES:

- Coach as leader and role model
- Sporting development; solving complex game situations
- Encourage communication skills, teamwork, empathy, respect, tolerance

METHOD:

- Children play and own training blocks independently
- Children agree rules and norms between themselves and decide how to monitor them; incentive for breaking the rules
- Young people organize events / tournaments
- Identifying community needs and organizing community-based activities

TYPES OF GAME:

- Tournaments on small and full-size goals
- League system and tournaments

PRINCIPLES:

- Coach as friend and role model
- Highly complex nature of the game: demanding of tactical and strategic understanding
- Develop ability to solve decisions, communication, leadership skills, responsibility and reliability

METHOD:

- Match-related exercises in tactical blocks (defensive, attack and set pieces)
- Complex match situations and objectives
- Exercises under time pressure and in stressful situations
- More extensive competition and rivalry with other clubs, often extends beyond the local area
- Development of skills for independent conflict resolution

TYPES OF GAME:

- Recognition of complex and diverse environments
- Self-organization
- Identifying community needs and organizing community-based activities
- Tournaments on full-size pitches
- League system and tournaments

Jump back to the Learning Theories Section

Н1 - несвесна неспособност	Н2 - свесна неспособност	Н3 - свесна компетенција	Н4 - несвесна компетенција	Н5-рефлексивна компетенција
<i>Не знаеме дека не ја поседуваме вештината.</i>	<i>Знаеме дека ја немаме вештината и сакаме да ја научиме.</i>	<i>Сме научиле вештина, но ја примекуваме со зголемен фокус.</i>	<i>Сме научиле и извежбале вештина до степен што ја примекуваме несвесно.</i>	<i>Не само што ја примекуваме вештината, туку и ја „екстериализираме“ и им ја опишуваме на други.</i>
ниво на вештини				
Во оваа фаза, лицето не е свесно за постоењето или релевантноста на вештината. Лицето или не е свесно дека има недостаток во таа област или ја одрекува релевантноста односно корисноста на новата вештина.	Во оваа фаза, ученикот станува свесен за вештината и потребата од неа, како и за својот недостаток во таа област. Во најдобар случај, обидувајќи се да ја применува вештината, лицето согледува дека со унапредување на вештината или способноста во таа област, ефективноста расте.	Лицето постигнува „свесна компетенција“ кога вештината ја извршува смислено и успешно. Меѓутоа, лицето треба да се концентрира и да размисли за да ја примени вештината. Во оваа фаза, вештината сè уште не станала „природна“ или „автоматска“.	На ова ниво, вештината станува толку извежбана што влегува во потсвеста – станува дел од лицето. Примери за тоа се возење, куцање, слушање или комуницирање. Станува можно одредени вештини да се извршуваат во исто време додека се прави нешто друго, на пр. плетење додека се чита книга.	Последното ниво го надминува оригиналниот процес на учење и прашува како може да се поучува вештина која се применува несвесно? На ова ниво, потенцијалниот обучува ч може да ја гледа несвесната компетенција однавор, за да може да објасни што прават и како го прават тоа.
услови за процесот на учење				
Во оваа фаза, лицето мора да стане свесно за областа во која е потребна вештината и за своите недостатоци пред да започне процесот на учење. Целта на тренерот односно наставникот е да го доведе лицето во фазата на „свесна компетенција“, со демонстрирање на вештината или способноста и како таа придонесува за зголемување на неговата ефективноста.	Во овој момент, лицето интуитивно се мотивира да ја научи и применува новата вештина. Тренерот односно наставникот обезбедува средина во која може да вежба новата вештина и активно да му помага на ученикот, за да ги разбере условите и да ги најде точните решенија.	Откако целосно ќе ја совлада вештината, ученикот треба да ја применува континуирано во сè покомлексни ситуации, сè додека не стане „несвесно компетентен“. Примената е единствениот ефективен начин да се премине во фазата на несвесна компетенција.	Сето она што го правиме како дневна рутина и на ниво на несвесна компетенција, е подложно на невнимание или немарност и затоа, одредена време треба да биде оценувано и вратено на ниво на свесност. Конечно, не треба сите да целат кон конечниот чекор, односно да се достигне нивото на рефлексивна компетенција, но оние што сакаат другите да ги поучуваат на конкретна вештина, треба да вложат дополнителен труд и систематски да ја анализираат таа вештина и нејзината примена.	
пристапи за поддршка на процесот на учење преку активностите на СЗР				
Спортот и игрите можат да се користат за да се создадат ситуации во кои се потребни една или две конкретни вештини со цел да се идентификува недостигот на вештини во групата. За таа цел, се играат покомлексните игри и тимските спортови, за да се следи нивото на соработка, комуникација, тимска работа итн. Можат да се користат наменски активности (на пр. игри) со цел на групата да ѝ се укаже на потребата од вештината и/или недостигот на вештината, односно на играчите да им се подигне свеста и да се мотивираат да ја развијат таа вештина.	Наменските активности (на пр. игри, посебни вежби) можат да се користат со цел учесниците целосно да ја разберат природата на конкретната вештина и да ја усвојуваат таа вештина во изолирани „некомлексни“ ситуации.	Можат да се применуваат наменски и општи игри и спортски активности заради усвојување на една или повеќе вештини во различни и сè покомлексни ситуации. Тоа може да вклучува разни спортски активности, а особено тимските спортови. Услов во оваа фаза на развој на вештините со помош на СЗР, е редовното и долгорочно учество, по можност во стабилни групи, Тренерите кои служат за пример и редовните осврти се дополнителни клучни елементи.	Владењето на комплексни мекки или животни вештини како лидерство, тимска работа, одлучност или извонредна комуникација преку спортот за развој бара посветено, редовно и постојано спортско учество во индивидуален или тимски спорт. Овде спортот може да ги открива своите квалитети кога учесниците се предизвикани преку постојаното зголемување на нивото на барањата преку кое ќе можат да растат постојано, со поддршка на својот тренер и вршниците и преку посветено, редовно и постојано учество.	

Извор: Презентација со користени податоци од Businessballs.com

Jump back to the “Learning Theories Section”

ОПИШЕТЕ: Што забележавте? или Забележавте ли дека...?

Со ова прашање бараме од учесниците да опишат што се случувало во текот на активноста или играта. Идејата е да се навратат на активноста и да го насочат вниманието кон конкретна ситуација, вештина или можност за учење. Тоа бара тренерот внимателно да ја набљудува активноста за да ги препознае ваквите ситуации.

ГЕНЕРАЛИЗИРАЈТЕ: Дали тоа се случува во секојдневниот живот, на училиште или на работа?

Ова прашање ги повикува учесниците да го генерализираат искуството, барајќи од нив да го гледаат во поширока рамка и да видат дали има врска помеѓу искуството во текот на играта и што се случува во животот или на работа.

ОБЈАСНЕТЕ: Зошто се случи тоа? Кои беа последичите? Што можеше да се направи подобро?

Со овие прашања ги замолуваме учесниците да објаснат што се случило во текот на играта. Тие ќе го опишат влијанието на нивното дејствување или однесување и ќе размислат за алтернативно дејствување или однесување во таа конкретна ситуација. Тоа ќе им помогне да ја разберат потребата од конкретната вештина.

НАУЧЕТЕ: Што научивте од ова искуство? Што би направиле поинаку во иднина?

Ова прашање е во сржта на процесот на рефлексija. Ги прашува учесниците за нивното лично учење. Што би направиле поинаку во иднина? Прво, во рамките на играта или активноста, но и за пренос на тоа искуствено учење во други области од животот.

Jump back to the “3-Step Methodology Section”

Во овој контекст, учесниците се занимаваат со природно инклузивни активности засновани врз нивните способности, со мали модификации или без модификации.

На пример, загревање и разладување, каде што играчите можат да го определат нивото на учество што им одговара.

Во овој пристап, поединците одделно работат одредено време на специфични вештини пред да се приклучат на целата група. Понекогаш за да се вклучат поефикасно, прво треба да вежбаат одделно

иако ова не треба да биде поголемиот дел од времето. На пример, во крикет или безбол, учесниците може да имаат повеќе успех во удирањето на топката ако започнат со удирање на статичка топка за голф на стартната позиција или стативот.

Овде, сите ја прават истата активност, прилагодувајќи се на соодветно ниво што воедно им е и предизвик за нивните вештини и способности. Инструментот за прилагодување СТЕП (простор, задача, опрема и луѓе) ја дава структурата за прилагодување и модификација на активностите. Промени во начинот на спроведување на активностата можат

да се направат во една или повеќе области, како што покажува следната табела. Овој едноставен систем им помага на фасилитаторите да ги прилагодат спортот, играта или активностата на различните способности и возрасти.

Во вакво опкружување, учесниците се групираат според способноста, и секоја група прави верзија на истата активност, но на ниво што одговара на поединците во секоја група,

На пример, создавање две или повеќе верзии на иста активност, како што е стоечка или седечка одбојка. Исто така, учесниците можат да се групираат заедно врз основа на нивната возраст, во зависност од видот на активностата.

(Source: Different Just like You)

Jump to the "STEP Adaptation Tool"

Инструментот за прилагодување СТЕП обезбедува структура за прилагодување и модифицирање на активностите. Промените во начинот на кој се врши активноста можат да се направат во една или во повеќе полиња на СТЕП, согласно табелата подолу. Овој едноставен систем им помага на инструкторите да го адаптираат спортот, играта или активноста на различни способности и возрасти.

Простор	Менувајте ја големината на просторот за играње; менувајте го растојанието што треба да се помине во активностите за да одговара на различни способности или нивоа на мобилност; користете зонирање, на пример, каде што играчите се одбираат по способностите за да имаат поголема можност да учествуваат.
Задача	Погрижете се сите да имаат еднаква можност да учествуваат, на пр. во игра со топка, сите играчи да имаат можност топката да ја водат, дриблираат, додаваат, шутираат итн.; разделете ги сложените вештини на помали компоненти, ако тоа им помага на играчите полесно да развиваат вештини; погрижете се да постои соодветна можност играчите да вежбаат вештини или компоненти, индивидуално или со партнер, пред да ги вклучите во игра со помали екипи.
Опрема	Во игрите со топка, користете топки со различна големина за да одговара на способноста односно возраста на играчите, или во зависност од видот на вештината што се вежба; зададете опции што им овозможуваат на луѓето да додаваат или примаат топка на различни начини, на пр. со користење на лизгалка низ која се движи топката и ракавица за фаќање на топката; употребата на своа или топчиња што штраќаат може да помогне за вклучување на некои играчи.
Луѓе	Старете играчи со слична способност во мали тимови или во активности со блиско следење; балансирајте ја големината на екипите според целокупната способност на групата, т.е. можеби е подобро да се игра со екипи со различна големина за полесно вклучување на некои играчи и зголемување на учеството на другите.

Jump back to the “Openness and Accessibility Section”

(Извор: Different Just like You)

